

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

[3608]-1

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-401 : Cognitive Processes, Learning and Memory)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following in about **20** words each : [14]

- (a) What is artificial intelligence ?
- (b) Elaborate the principle of closure with suitable example.
- (c) What is constructive perception ?
- (d) Define Pseudo memory.
- (e) What are the speech errors ?
- (f) Enumerate factors of cognitive dissonance.
- (g) Draw hierarchical tree diagram of problem solving.
- (h) What is line analysis ?
- (i) Describe computer simulation.
- (j) What is creativity ?

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following in about **50** words each : [8]
- (a) What are the *two* Gestalt principles of perception ?
 - (b) Describe the concept of phonemes.
 - (c) What are the different techniques to measure creativity ?
 - (d) What is rotation heuristic ?
3. Answer any *three* of the following in about **150** words each : [18]
- (a) Explain the Gestalt theory of Perception with its limitations.
 - (b) Explain the behaviourist approach to perception.
 - (c) Explain meta-comprehension.
 - (d) Explain the theories of word recognition.
 - (e) Explain the concept of problem solving with relation to artificial intelligence.
4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]
- (a) Describe the nature of cognitive psychology and discuss its applications.
 - (b) Explain bottom-up theories of pattern recognition.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-10

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-551 : Personal and Career Counselling

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all *Four* questions.

(ii) Marks are on right of each question.

1. Answer any *seven* of the following in 20 words each : [14]

- (a) Define vocational psychology.
- (b) Name *four* career developmental stages given by Super.
- (c) What is the sociological view of careers ?
- (d) How is the client's self-discovery important in career counselling ?
- (e) What is career counselling of the minority ?
- (f) Name the stages in individual career-counselling.
- (g) List the cognitive characteristics of primary school students.
- (h) Who is called a socially disadvantaged child ?
- (i) What are the characteristics of emotionally disturbed children ?
Give any *four*.
- (j) What is meant by dual career couple ?

2. Answer any *two* of the following in 50 words each : [8]

- (a) Discuss Super's major stages of occupational life-cycle.

P.T.O.

- (b) According to Krumboltz's which four factors influence career decision ? Explain.
- (c) What are the aims of secondary school level career counselling ?
- (d) Explain the nature of group career counselling.

3. Answer any *three* of the following in **150** words each : [18]

- (a) Explain Holland's Hexagonal model of career.
- (b) Describe the nature of career counselling at higher educational level.
- (c) Describe the symptoms of ADHD. Explain the interventional strategies useful for treating ADHD.
- (d) Discuss the problems of emotionally disturbed children and suggest remedies.
- (e) Describe the role of counsellor in giving career assistance to disabled persons.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (a) Define career counselling and its importance in human life. Discuss the present trends in career counselling.
- (b) Discuss major challenging issues in counselling for women with special reference to Indian situation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणतेही सात प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 20 शब्दांत) : [14]

- (a) व्यवसायिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.
- (b) सुपर यांच्या मते व्यवसाय विकास अवस्थांची चार नावे द्या.
- (c) करिअर विषयक समाजशास्त्रीय दृष्टीकोण काय आहे ?
- (d) जीवन मार्ग (Career) समुपदेशनात सल्लार्थीच्या आत्मशोधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (e) अल्पसंख्यांकाचे करिअर समुपदेशन म्हणजे काय ?
- (f) व्यक्तीगत करिअर समुपदेशनातील अवस्थांची नावे सांगा.
- (g) प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांचे बोधनिक गुणवैशिष्ट्ये सांगा.
- (h) सामाजिक वंचित बालक कोणाला म्हणतात ?
- (i) भावनिकदृष्ट्या विचलीत मुलाची कोणतीही चार गुणवैशिष्ट्ये सांगा.
- (j) द्वि-व्यवसाय जीवन मार्ग (Career) जोडपे म्हणजे काय ?

2. पुढील प्रश्नांपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) : [8]

- (a) सुपरच्या मते (करिअर) व्यवसाय जीवन चक्रातील महत्वाच्या अवस्थांची चर्चा करा.
- (b) क्रुमबोल्ट्झच्या मते करिअर निर्णयावर प्रभाव टाकणारे चार घटक कोणते ते स्पष्ट करा.
- (c) माध्यमिक शालेय स्तरावरील करिअर समुपदेशनाची ध्येय कोणती ?
- (d) सामूहिक करिअर समुपदेशनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. पुढील प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) : [18]

- (a) हॉलंड यांनी मांडलेले करीअर निवडीबाबतचे षटकोनी प्रारूप स्पष्ट करा.
- (b) उच्च शैक्षणिक स्तरावरिल करिअर समुपदेशनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (c) ADHD ची लक्षणे वर्णन करा. ADHD साठी उपयुक्त ठरणारी आंतरनिरसन पद्धती स्पष्ट करा.
- (d) भावनिकदृष्ट्या विचलीत मुलांच्या समस्यांची चर्चा करा व त्यावर उपाय सूचवा.
- (e) अपंग व्यक्तींना करिअर बाबत मदत करताना समुपदेशकाच्या भूमिकाचे वर्णन करा.

4. पुढील प्रश्नांपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या (500 शब्दांत) : [20]

- (a) करिअर समुपदेशनाची व्याख्या सांगून व्यक्ती जीवनातील त्याचे महत्त्व सांगा. करिअर समुपदेशनातील सद्यकालीन मतप्रवाहाची चर्चा करा.
- (b) भारतीय परिस्थितीच्या संदर्भात स्त्रियांच्या समुपदेशनातील आव्हानात्मक मुद्द्यांची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-11

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-521 : Theory and Practice of Guidance and Counselling)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all the *four* questions.

(ii) Marks for each question are given on right side.

1. Answer any *seven* of the following in **20** words each : [14]

- (a) Define guidance.
- (b) State *two* important assumptions of humanistic counselling.
- (c) State *two* important functions of educational counselling.
- (d) Name the person who recognized first the relationship between guidance and education.
- (e) Differentiate between learning tactics and strategies.
- (f) Name any *two* important study methods to improve memory.
- (g) Define dissemination of information.
- (h) State the central concept of Holland's theory.
- (i) State any *two* limitations of career conference.
- (j) Define socially disadvantaged.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following in about **50** words each : [8]
- (a) Describe the various leisure time activities.
 - (b) Describe the importance of guidance in elementary school level.
 - (c) Describe special training. Which is required for effective career counselling in school.
 - (d) Describe the procedure of career guidance.
3. Answer any *three* of the following in **150** words each : [18]
- (a) In which way can a counsellor help students to integrate their life with other leisure activities in school ?
 - (b) Discuss the important features of eclectic approach to counselling.
 - (c) Discuss the professional responsibilities of the secondary school counsellor.
 - (d) As a counsellor to improve social competence which social guidance activities will you conduct at college level ?
 - (e) "Career guidance is a process." Justify this statement.
4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]
- (a) Discuss educational problems of disadvantaged students. Give some important teaching suggestions for improving academic progress of disadvantaged students.
 - (b) Discuss the adjustmental problems of adulthood. Give some important suggestions to cope with them.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा : [14]

- (a) मार्गदर्शनाची व्याख्या द्या.
- (b) मानववादी समुपदेशन दृष्टीकोणाची दोन महत्वाची गृहीतकत्वे प्रतिपादन करा.
- (c) शैक्षणिक समुपदेशनाची दोन महत्वाची कार्ये प्रतिपादन करा.
- (d) मार्गदर्शन आणि शिक्षण यांच्यातील संबंधाचे महत्त्व प्रथम प्रतिपादन करणाऱ्या व्यक्तीचे नांव सांगा.
- (e) अध्ययन युक्त्या आणि अध्ययन कृती-योजना यांच्यातील फरक सांगा.
- (f) स्मृती सुधारणेसाठी वापरल्या जाणाऱ्या दोन अभ्यास पद्धतींची नावे सांगा.
- (g) माहिती विवरणाची व्याख्या द्या.
- (h) हॉलंडच्या व्यवसाय मार्गदर्शन सिद्धांताची मध्यवर्ती कल्पना सांगा.
- (i) व्यवसाय परीषद तंत्राच्या दोन मर्यादा सांगा.
- (j) सामाजिक वंचिततेची व्याख्या द्या.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) फावल्या वेळातील विविध कृतींचे वर्णन करा.
- (b) प्राथमीक शालेय स्तरावरील मार्गदर्शनाचे महत्त्व विशद करा.
- (c) शालेय व्यवसाय मार्गदर्शन परीणामकारक होण्यासाठी आवश्यक प्रशिक्षणाची चर्चा करा.
- (d) व्यवसाय मार्गदर्शनाच्या कृती (Procedure) विशद करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे **150** शब्दांत लिहा : [18]

- (a) विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिन जिवनाची त्यांच्या फावल्या वेळेतील कृतींशी सांगड घालण्यास समुपदेशक कशी मदत करेल ?
- (b) समुपदेशनाच्या सम्यक दृष्टीकोनाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (c) माध्यमिक शालेय समुपदेशकाची व्यावसायिक जबाबदारीची चर्चा करा.
- (d) समुपदेशक म्हणून महाविद्यालयीन मुलांची सामाजिक-सक्षमता वाढविण्यासाठी कोणत्या सामाजिक समुपदेशाच्या कृती राबवाल ?
- (e) “व्यवसाय मार्गदर्शन एक प्रक्रीया आहे.” या विधानांचे समर्थन करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (a) वंचितांच्या शैक्षणिक समस्यांची चर्चा करा. त्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीसाठी कोणत्या महत्वाच्या अध्यापनविषयक सूचना सुचवाल ?
- (b) प्रौढावस्थेतील समायोजन समस्येची चर्चा करा. आणि त्या समस्या सोडविण्यासाठी काही महत्वपूर्ण सूचना मांडा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-12

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-531 : Psychodiagnostics and Psychotherapy)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all *Four* questions.

(ii) Figures to the right indicate the marks for each question.

1. Answer any *seven* of the following in **20** words each : [14]

- (a) What does the collective unconscious contain in Jung's theory ?
- (b) What is striving for superiority in Adler's view ?
- (c) What is neuroticism in Eysenck's view ?
- (d) What is the stimulus-based model of stress ? Draw a figure.
- (e) List the characteristics of a Sufi healer.
- (f) Name any *four* characteristics of the anal stage in Freud's theory.
- (g) What is a "Chum" in Sullivan's view ?
- (h) What is "Pigeon-holing" ?
- (i) What is coping ?
- (j) What is "Shadow" in Jung's work ?

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following in 50 words each : [8]

- (a) Describe any *two* characteristics of personal constructs."
- (b) What is unconditional positive regard ?
- (c) What is basic anxiety in Horney's view ?
- (d) Discuss emotion-focussed coping way.

3. Answer any *three* of the following in 150 words each : [18]

- (a) What is "person-centered" theory of personality ?
- (b) What is REP Test ?
- (c) Explain the role of social class in stress-illness relationship.
- (d) Describe mental illness from Horney's viewpoint.
- (e) How does inferiority complex occur in Adler's view ?

4. Write on any *one* of the following in 500 words : [20]

- (a) What is the place of mental illness in ancient Indian thought ?
- (b) What is Jung's theory of mental illness ?

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (a) युंगच्या सिद्धांतात सामूहिक अबोध म्हणजे काय ?
- (b) ॲडलर मते श्रेष्ठत्वासाठी प्रयत्नांची पराकाष्ठा म्हणजे काय ?
- (c) आयझॅकच्या दृष्टीकोनातून चेतापदशिता म्हणजे काय ?
- (d) ताणाचे उद्दीपक-अधिष्ठित प्रारूप काय आहे ? आकृती काढा.
- (e) सूफी हिलरची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (f) फ्रॉइडच्या सिद्धांतातील गुदनिष्ठ अवस्थेची कोणतीही चार वैशिष्ट्ये लिहा.
- (g) सुलीव्हन मते 'चम' म्हणजे काय ?
- (h) 'पिजन होलींग' म्हणजे काय ?
- (i) साधक वर्तन म्हणजे काय ?
- (j) युंग मते 'शॅडो' म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) वैयक्तिक अन्वयन शैलीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- (b) 'अनकन्डीशनल पॉझीटीव्ह रिगार्ड' म्हणजे काय ?
- (c) हॉर्निच्या मते, मूलभूत चिंता म्हणजे काय ?
- (d) भावना-केंद्री साधक मार्गाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (a) व्यक्तिमत्वविषयक 'व्यक्ती-केंद्री' सिद्धांत काय आहे ?
- (b) REP चाचणी म्हणजे काय ?
- (c) ताण-आजार संबंधात सामाजिक वर्गाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (d) हॉर्नेच्या दृष्टिकोनातून मानसिक आजाराचे वर्णन करा.
- (e) अँडलरच्या मते न्यूनगंड कसा निर्माण होतो ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (a) प्राचीन भारतीय विचारात मानसिक आजाराचे नेमके स्थान काय आहे ?
- (b) युंगचा मानसिक आजारविषयक सिद्धांत काय आहे ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-13

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-541 : Human Relations and Organizational Development)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *all* the questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following in about **20** words each (any *seven*) : [14]

- (a) State the secondary motives.
- (b) Name any *four* content theories of motivation.
- (c) What does VIE in Vroom's model stand for ?
- (d) State any *two* important characteristics of people with high n-Ach.
- (e) State the *three* groups of core needs identified by Alderfer.
- (f) Which methods are used for improving industrial morale ?
- (g) What are the determinants of group morale ?
- (h) State the dimensions of morale suggested by Gordon.
- (i) Define communication.
- (j) What is telecommuting ?

P.T.O.

2. Answer the following in about 50 words each (any two) : [8]

- (a) What does the Content Approach to work motivation emphasize ?
- (b) What are the indicators of high group morale ?
- (c) What are the advantages and disadvantages of telecommuting ?
- (d) What type of information is supplied in downward communication ?

3. Answer the following in 150 words each (any three) : [18]

- (a) Explain Herzberg's theory of work motivation.
- (b) Define morale. Explain the determinants of morale with suitable examples.
- (c) Describe Sociometry as a subjective measure of group morale.
- (d) Discuss the role of technology in communication in organization.
- (e) Describe the specific political strategies used for power acquisition.

4. Answer in 500 words (any one) : [20]

- (a) What are the sources of interpersonal conflict ? Explain the strategies of resolving interpersonal conflict.
- (b) What is leadership ? Discuss with critical evaluation Hersey and Blanchard's Situational Model of Leadership.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (a) दुय्यम प्रेरणा विशद करा.
- (b) प्रेरणाविषयक कोणतेही चार आशय (Content) सिद्धांतांची नावे लिहा.
- (c) ब्रुहमच्या प्रारूपात V I आणि E काय निर्देशित करतात ?
- (d) उच्च संपादन-प्रेरणा असलेल्या लोकांची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (e) ॲल्डरर्फने हेरलेले प्रमुख गरजांचे तीन प्रवर्ग (groups) लिहा.
- (f) औद्योगिक मनोबल सुधारण्यासाठी कोणत्या पद्धती वापरतात ?
- (g) समूह मनोबलाची नियामके कोणती ?
- (h) गॉर्डनने सुचविलेल्या मनोबलाच्या मिते सांगा.
- (i) संप्रेषणाची व्याख्या लिहा.
- (j) टेलिकम्युटींग म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) कार्य-प्रेरणविषयक आशय दृष्टिकोन कशावर भर देतो ?
- (b) उच्च समूह मनोबलाची निर्देशके कोणती ?
- (c) टेलिकम्युटींगचे फायदे व तोटे कोणते ?
- (d) अधोगामी संप्रेषणात कोणत्या प्रकारची माहिती पाठविली जाते ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (a) कार्य प्रेरणाविषयक हर्जबर्गचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (b) मनोबलाची व्याख्या लिहा. समर्पक उदाहरणांसह मनोबलाची नियामके स्पष्ट करा.
- (c) समूह मनोबलाचे एक व्यक्तिनिष्ठ मापक म्हणून समाजमितीचे वर्णन करा.
- (d) संघटनेतील संप्रेषणात असलेल्या तंत्रज्ञानाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (e) सत्ता संपादनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विशिष्ट राजकीय युक्त्यांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (a) आंतरव्यक्तिक संघर्षाची उगमस्थाने कोणती ? आंतरव्यक्तीक संघर्ष सोडविण्यासाठीच्या युक्त्या/मार्ग स्पष्ट करा.
- (b) नेतृत्व म्हणजे काय ? हर्से-ब्लँकड यांच्या नेतृत्वाविषयीच्या परिस्थितीक सिद्धांताचे सटीक मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

[3608]-2

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-402 : Advances in Social Psychology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Marks for the each question are indicated at the right side.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (a) State the characteristics of good theory.
- (b) List the different methods used for research in Social Psychology.
- (c) What is social cognition ?
- (d) What is fundamental attribution bias ?
- (e) Enlist the prejudice measurement technique.
- (f) What is the difference between compassionate love and passionate love ?
- (g) List the types of love.
- (h) Define culture.
- (i) What is gender ?
- (j) What is cultural diversity ?

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (a) State advantages of archival research.

P.T.O.

- (b) Errors in attribution.
- (c) Explain the various aspects of cultural diversity.
- (d) What is human sexuality ?

3. Answer in 150 words each (any *three*) : [18]

- (a) What are the assumptions underlying learning approach to social psychological phenomena ?
- (b) Describe the nature of three levels of social behaviour.
- (c) Discuss the various channels of non-verbal communication.
- (d) Discuss Weiner's model of attribution.
- (e) How does evolutionary psychology help in understanding evolution and gender phenomenon ?

4. Answer any *one* of the following in 500 words : [20]

- (a) Discuss the social sources of prejudice. Explain and evaluate the ways of prejudice reduction.
- (b) Discuss the different factors underlying interpersonal attraction. Support your answer with relevant studies.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-3

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-403 : Statistical Methods and Psychological Measurement)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following in about **20** words each (any *seven*) : [14]

- (a) State any *two* uses of computers in Statistics.
- (b) What is 'H' test ?
- (c) In a 2×2 contingency table the obtained χ^2 -value is 9.60 and d.f. = 1. Write your interpretation on the result.
- (d) What is a sign test ?
- (e) What is the relation between ANOVA and 't' test ?
- (f) What is Variance ?
- (g) If the value of correlation is $r = .95$, how would you interpret it ?
- (h) Write any *two* applications of NDC.
- (i) Given a mean = 30, SD = 5. Assuming normality of the distribution, find out the PR for the score 40.
- (j) State *two* advantages of graphical representation of the data.

P.T.O.

2. Answer the following in about 50 words each (any two) : [8]

(a) In a normal distribution curve with a mean = 100, SD = 15 :

(i) Find out the score which cuts top 15% of the distribution.

(ii) Find out the scores that cuts middle 70% of the distribution.

(b) The ' t ' critical value necessary for the rejection of a Null hypothesis (at a given level of significance and for a given number of degrees of freedom) is higher for a one-tailed test than it is for two-tailed test. Do you agree ? Why ? Justify your answer.

(c) What are the applications of χ^2 -test in Psychology ?

(d) In a survey to determine high school students preference for a 'soft drink', the results were :

	Brand A	Brand B	Brand C
Boys	25	30	52
Girls	46	22	28

Is there any relationship between brand preference and the gender of the consumers ?

3. Answer the following in about 150 words each (any three): [18]

(a) Assuming a normal distribution of scores, a test has a mean score of 100 and a SD = 15, compute the following :

(i) Percentage of scores above 90.

(ii) The score that occupies 67th percentile rank.

(iii) The score limits of the middle 65%.

- (b) A random sample of Auto drivers with training and without training were taken in relation to accidents and no accidents observations. Check the association between training and accidents :

	Accidents	No Accidents
Trained Drivers	40	10
Untrained Drivers	80	35

- (c) Describe Mann-Whitney test with a hypothetical example.
- (d) Under what circumstances the technique of ANOVA is preferred to the usual 't' or 'z' test for testing the significance of difference between means.
- (e) Assuming normal distribution where mean = 100, SD = 15 and N = 160, find out the PR for the score 65 and 70.

4. Answer the following in about 500 words each (any one) : [20]

- (a) The following are the scores of aptitude and achievement scores in Arithmetic skills of science graduates. Apply an appropriate statistical test to check the association between aptitude and achievement.

Score of Aptitude Test	Scores of Achievement Test
15	35
16	36
17	25
13	46
11	28
6	18
14	22
7	17
9	6

- (b) The following data represent the mark of 10 students assessed by four teachers in term of their performance in English language skill. Apply an appropriate technique to check whether the evaluation of different teachers differ significantly at .01 level :

Students	Teacher A	Teacher B	Teacher C	Teacher D
A	5	6	8	9
B	6	7	7	10
C	10	10	6	12
D	14	5	8	13
E	20	8	5	18
F	16	15	4	16
G	8	20	9	15
H	7	18	10	13
I	8	16	12	14
J	9	15	5	7

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3608]-4

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-404 : Research Methodology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right hand side of each question indicate full marks of the questions.

1. Answer any *seven* of the following. Each answer in about ***twenty*** words : [14]

- (a) Define an artificially discrete variable. Give an example.
- (b) A simple random sample of twenty subjects is to be taken from a population of 500. What is the probability that a given member will be chosen in the sample.
- (c) What is an ordinal scale ? Give an example.
- (d) Name the *three* methods of scaling proposed by L.L. Thurstone.
- (e) Define research design
- (f) After a recent bomb blast, a psychologist interviewed 60 voters to find out how their attitudes changed towards government as a consequence of bomb blast. Is this investigation an example of attitude change experiment ? If not, what will you label it ?

P.T.O.

- (g) What would be the number of pairs if eight stimuli are to be scaled by the method of paired comparison ?
- (h) What is experimental variance ?
- (i) Is it true that quartile deviation is a measure of scale in method of equal appearing intervals ? If not in this method, what is the measure of scale ?
- (j) What is secondary variance in an experiment ?

2. Answer any *two* of the following, each answer in about *fifty* words : [8]

- (a) State the characteristics of a scientifically useful hypothesis.
- (b) How is experimental variance maximized in a psychological experiment ?
- (c) In what respect method of successive intervals differ from method equal appearing intervals ?
- (d) State the purpose of research design.

3. Answer any *three* of the following. Each answer in about *150* words : [18]

- (a) Explain the precautions to be taken while evaluating the internet literature.
- (b) Explain Thurstone's law of comparative judgement.
- (c) Explain how the extraneous variables are controlled in a psychological research. Give suitable examples.

- (d) Distinguish between field experiments and controlled laboratory experiments. Give suitable examples.
- (e) Describe semantic differential scale. Comment on its utility.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]

- (a) Describe the method of magnitude estimation. How is it used for verifying Stevens's power law ? Illustrate your answer with a suitable example.
- (b) What is stratified random sampling ? What are its subtypes ? State their strengths and weaknesses.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-5

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-501 : Personality, Motivation and Emotion)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all the questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **20** words each (any *seven*) : [14]
- (a) State the nomothetic approach to personality.
 - (b) What is the trait approach to personality ?
 - (c) List the *five* factors of NEO-PI.
 - (d) State the types of personality given by Sheldon.
 - (e) What is Cattell known for ?
 - (f) What is negative reinforcement ?
 - (g) Write the types of Humanistic theories ?
 - (h) Who is Patanjali ?
 - (i) Name *two* types of projective techniques in personality measurement.
 - (j) What is the purpose of the word 'Association Test' ?

P.T.O.

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]
- (a) State the cognitive approach to understand personality.
 - (b) Explain personality according to Horney.
 - (c) Describe the ideal-real self-concept in Roger's view.
 - (d) What are the ethical issues in Personality Measurement ?
3. Answer in 150 words each (any three) : [18]
- (a) Discuss Erickson's Psycho-social Development theory of Personality.
 - (b) Explain personal construct in Kelly's view.
 - (c) Discuss the coping strategies in personal growth.
 - (d) Briefly describe the unstructured projective technique of personality assessment.
 - (e) What is learning ? Explain any two learning theories related to personality theory.
4. Answer in 500 words (any one) : [20]
- (a) Critically evaluate the psychodynamic approach to personality.
 - (b) Compare and contrast McCrae and Costa's five factor model and Eysenck's three factor model.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- (iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी बीस शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (a) व्यक्तिमत्वविषयक नियमसापेक्ष दृष्टिकोन लिहा.
- (b) व्यक्तिमत्वविषय अवस्था दृष्टिकोन काय आहे ?
- (c) NEO-PI मधील पाच घटकांची नावे लिहा.
- (d) शोल्डनने सुचविलेले व्यक्तिमत्वाचे प्रकार लिहा.
- (e) कॅटेलचे नाव कोणत्या संदर्भात सर्वज्ञात आहे ?
- (f) ऋणात्मक प्रबलीकरण म्हणजे काय ?
- (g) मानवतावादी सिद्धांतांचे प्रकार विशद करा.
- (h) पतंजली कोण आहे ?
- (i) व्यक्तिमत्व मापनाच्या प्रक्षेपण तंत्राच्या कोणत्याही दोन प्रकारांची नावे लिहा.
- (j) शब्द 'साहचर्य पद्धती'चा हेतु काय असतो ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) व्यक्तिमत्व समजून घेण्यासाठीचा बोधनिक दृष्टिकोन लिहा.
- (b) हॉर्नेने व्यक्तिमत्वाचे स्पष्टीकरण कसे केले आहे ?
- (c) रॉजरच्या मतानुसार आदर्श-वास्तव स्वसंकल्पना वर्णन करा.
- (d) व्यक्तिमत्व मापनातील नैतिक बाबी कोणत्या ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा : [18]

- (a) एरिकसनच्या व्यक्तिमत्वाविषयक मनोसामाजिक विकास सिद्धांताची चर्चा करा.

- (b) केलेच्या मतानुसार वैयक्तिक सिद्धांतकल्पना (construct) स्पष्ट करा.
- (c) वैयक्तिक वाढीत वापरण्या जाणाऱ्या साधक वर्तनयुक्त्यांची (strategies) चर्चा करा.
- (d) व्यक्तिमत्व परीक्षणाच्या अरचित प्रक्षेपण तंत्राचे थोडक्यात वर्णन करा.
- (e) अध्ययन म्हणजे काय ? व्यक्तिमत्वसंबंधित कोणत्याही दोन अध्ययन सिद्धांतांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (a) व्यक्तिमत्वविषयक मनोगतिकी दृष्टिकोनाचे सटीक मूल्यमापन करा.
- (b) आयझेंकचे त्रि-घटक प्रारूप आणि मॅक्ले आणि कोस्टा यांचे बृहत पाच प्रारूप यांची तुलना करा व त्यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-6

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-520 : Basic of Educational Psychology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all the *Four* questions.

(ii) Marks for each question are given on right side.

1. Answer any *seven* of the following in about **20** words each : [14]
- (a) Define self concept.
 - (b) Define aptitude.
 - (c) State any *two* intra-individual differences that influence academic achievement.
 - (d) Define the Leniency effect.
 - (e) Give any *two* important characteristics of an effective teacher.
 - (f) Define self-fulfilling prophecy.
 - (g) State any *two* important implications of Bruner's model of learning.
 - (h) State any *four* characteristics of game as instructional program.
 - (i) Name the factors which influence classroom interaction among students.
 - (j) State any *two* effects of aggression on girls.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following in about **50** words each : [8]
- (a) Describe the role of readiness to learn in educational success.
 - (b) Discuss the role of maturity in academic achievement.
 - (c) Describe the group discussion method as a class-centered technique of teaching.
 - (d) Differentiate between cognitive memory questions and evaluative thinking questions.
3. Answer any *three* of the following in about **150** words each : [18]
- (a) "Students from urban environment show better educational performance." Justify this statement.
 - (b) Discuss the role of positive self-concept in academic success.
 - (c) Describe the role of teacher's physical attractiveness in forming an impression.
 - (d) Discuss the effects of teacher's exceptions on students.
 - (e) Discuss the advantages and disadvantages of classroom recitation as a teaching method.
4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]
- (a) Discuss and critically evaluate Bloom's mastery learning model.
 - (b) How do classroom size and communication pattern help each other? Discuss the role of classroom size in effective communication and teaching.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात लिहा : [14]

- (a) स्व-संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- (b) अभिक्षमतेची व्याख्या द्या.
- (c) शैक्षणिक संपादनावर परीणाम करणाऱ्या कोणत्याही दोन अंतःव्यक्तीक फरकांची नावे द्या.
- (d) सौम्यता परीणामाची व्याख्या द्या.
- (e) प्रभावी शिक्षकाची कोणतीही दोन महत्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (f) स्व-परीपुर्ती प्राक्कथनाची व्याख्या द्या.
- (g) ब्रूनरच्या अध्ययन प्रारूपाचे कोणतेही दोन उपयोग (implications) प्रतिपादन करा.
- (h) एक अध्यापन कार्यक्रम म्हणून खेळाची कोणतेही चार वैशिष्ट्ये प्रतिपादन करा.
- (i) वर्गातील मुलांच्या आंतरक्रियेवर प्रभाव टाकणाऱ्या घटकांची नावे सांगा.
- (j) आक्रमकतेचे मुलीवर होणारे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा : [8]

- (a) शैक्षणिक यशस्वीतेत अध्ययन सज्जनेची भूमिका विशद करा.
- (b) शैक्षणिक संपादनातील परीपक्वतेची भूमिका सांगा.
- (c) समुह चर्चा पद्धतीची एक वर्ग-केद्रित अध्यापन तंत्र म्हणून भूमिका सांगा.
- (d) बोधनिक स्मृती प्रश्न आणि मुल्यमापनात्मक विचार-प्रश्न यातील फरक स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची **150** शब्दात उत्तरे लिहा : [18]

- (a) 'शहरी वातावरणातील मुले चांगले शैक्षणिक निर्वतन दाखवितात' या विधानाचे समर्थन करा.
- (b) शैक्षणिक संपादनात सकारात्मक स्व-संकल्पनेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (c) शिक्षकांच्या शारीरिक आकर्षकतेची छाप निर्मिती मधील भूमिका स्पष्ट करा.
- (d) शिक्षकांच्या अपेक्षांच्या मुलांवर होणाऱ्या परीणामाची चर्चा करा.
- (e) वर्ग मौखिक-प्रत्यावहन अध्यापन पद्धतीचे फायदे आणि तोटे यांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (a) ब्लूमच्या 'प्रभुत्व अध्ययन' प्रारूपाची चर्चा करून सटीक मुल्यमापन करा.
- (b) वर्ग आकारमान आणि संप्रेषण आकृती बंध एकमेकांना कसे सहाय्यभूत ठरतात ? परीणामाकारक संप्रेषण आणि अध्ययन यामधील वर्ग आकारमानाच्या भूमिकेची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-7

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-530 : Psychopathology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all the questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer the following in about **20** words each (any *seven*) : [14]
- (a) List the names of the different paradigms of abnormality.
 - (b) What is generalized anxiety disorder ?
 - (c) Name *two* mood disorders.
 - (d) Draw a figure to show response-based definition of stress.
 - (e) What is a psychedelic drug ?
 - (f) Name a research method used in psychopathology.
 - (g) What is a panic disorder ?
 - (h) List any *two* psychological theories of mood disorder.
 - (i) Define suicide.
 - (j) Name any *two* strategies to treat anxiety.

P.T.O.

2. Answer the following in about **50** words each (any *two*) : [8]

- (a) Explain any *one* method of research in psychopathology.
- (b) Describe dual personality.
- (c) Explain the role of depression in suicide.
- (d) What are the characteristics of a bipolar mood disorder ?

3. Answer the following in **150** words each (any *three*) : [18]

- (a) What is the psychoanalytic paradigm of abnormality ?
- (b) Explain the psychoanalytic view of causes of anxiety disorder.
- (c) Describe the clinical picture of fugue. Describe a case.
- (d) What are the physiological theories of mood disorder ? Describe in brief.
- (e) Describe a treatment to reduce depression.

4. Answer in **500** words (any *one*) : [20]

- (a) What are the clinical features of personality disorders ? Explain the causes of borderline personality disorder.
- (b) Describe an alcoholic personality. Explain the different stages of development of this personality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (a) मनोविकृतीच्या भिन्न पॅराडाइम्सची नावे लिहा.
- (b) सामान्यीकृत चिंताविकृती म्हणजे काय ?
- (c) दोन भावविकृतींची नावे लिहा.
- (d) ताणाची प्रतिक्रिया-अधिष्ठीत व्याख्या निर्देशित करणारी आकृती काढा.
- (e) सायकीडेलीक ड्रग म्हणजे काय ?
- (f) मनोविकृतीशास्त्रात वापरली जाणारी एक संशोधन पद्धती लिहा.
- (g) आतंक मनोविकृती म्हणजे काय ?
- (h) भावविकृतीविषयक कोणत्याही दोन सिद्धांतांची नावे लिहा.
- (i) आत्महत्येची व्याख्या लिहा.
- (j) चिंतेवर इलाज करण्याच्या दोन पद्धती लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) मनोविकृतीशास्त्रात वापरल्या जाणाऱ्या एक संशोधन पद्धतीचे स्पष्टीकरण करा.
- (b) द्विविध व्यक्तिमत्त्वाचे वर्णन करा.

- (c) अवसादाची आत्महत्येतील भूमिका स्पष्ट करा.
- (d) द्विध्रुवीय भावविकृतीची वैशिष्ट्ये कोणती ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]
- (a) मनोविकृतीविषयीची मनोविश्लेषणात्मक योजना (Paradigm) काय आहे ?
- (b) चिंताविकृतीच्या कारणांविषयीचा मनोविश्लेषणात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (c) विस्मृती खंडाचे चिकित्सा चित्रण करा. यासंदर्भात एक केसाचे वर्णन करा.
- (d) भावविकृतीच्या शरीरशास्त्रीय सिद्धांत कोणते ? थोडक्यात वर्णन करा.
- (e) अवसादपातळी कमी करण्यासाठीच्या इलाजाचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (a) व्यक्तिमत्व विकृतीची चिकित्सा वैशिष्ट्ये कोणती ? सीमावर्ती व्यक्तिमत्व विकृतीची कारणे स्पष्ट करा.
- (b) मद्यासक्त व्यक्तिमत्त्वाचे वर्णन करा. या विकृतीच्या निर्मितीतील विविध अवस्था स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-8

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-540 : Personnel Psychology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions according to the options given in each question.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following in **20 words each : [14]**

- (a) State any *two* functions of personnel psychology.
- (b) What is job analysis ?
- (c) Define job evaluation.
- (d) What is an Assessment Center ?
- (e) State any *two* leadership ability tests.
- (f) What is critical incident technique ?
- (g) Write any *two* uses of job evaluation.
- (h) What are the uses of projective techniques in managerial selection ?
- (i) State the *two* objectives of job evaluation.
- (j) State *four* sources of recruitment.

P.T.O.

2. Answer any *two* in 50 words each : [8]

- (a) Explain the uses of job analysis.
- (b) Describe the analytical methods of job evaluation.
- (c) Compare psychometric tests and interview as methods of personnel selection.
- (d) State the steps in installation of job evaluation.

3. Answer any *three* in 150 words each : [18]

- (a) Evaluate critically interview and questionnaire as methods of job analysis.
- (b) Explain in detail the recruitment planning.
- (c) Why should methods of job analysis be used in combination ? Support with a suitable example.
- (d) Discuss the significance of reliability and validity analysis in recruitment methods.
- (e) What are the misconceptions about job evaluation system ?

4. Answer any *one* in 500 words : [20]

- (a) State the meaning and functions of personnel psychology and discuss a system view of personnel psychology.
- (b) Explain the various instruments used for managerial selection.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (a) कर्मचारी मानसशास्त्राची दोन कार्ये लिहा.
- (b) कार्य-विश्लेषण म्हणजे काय ?
- (c) कार्य-मूल्यमापनाची व्याख्या लिहा.
- (d) मूल्यमापन-केंद्र म्हणजे काय ?
- (e) कोणत्याही दोन नेतृत्व-क्षमता चाचण्यांची नावे लिहा.
- (f) क्रांतिक प्रसंग तंत्र म्हणजे काय ?
- (g) कार्य-मूल्यमापनाचे दोन उपयोग लिहा.
- (h) व्यवस्थापक निवडीत प्रक्षेपण तंत्राचे उपयोग लिहा.
- (i) कार्य-मूल्यमापनाची दोन उद्दीष्टे लिहा.
- (j) भरतीची चार उगमस्थाने (sources) लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (a) कार्य-विश्लेषणाचे उपयोग स्पष्ट करा.
- (b) कार्य-मूल्यमापनाच्या विश्लेषणात्मक पद्धतीचे वर्णन करा.
- (c) कर्मचारी-निवडीच्या पद्धती म्हणून मनोमितीय चाचण्या व मुलखत यांची तुलना करा.
- (d) कार्य-मूल्यमापन प्रक्रिया सुरु करण्यातील टप्पे लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (a) कार्य-विश्लेषणाच्या पद्धती म्हणून मुलाखत व प्रश्नावलीचे सटीक मूल्यमापन करा.
- (b) भरती-नियोजनाचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
- (c) कार्य-विश्लेषणाच्या पद्धती संयुक्तपणे का वापरल्या पाहिजेत ? इष्ट उदाहरणासह समर्थन करा.
- (d) भरतीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या पद्धतींमध्ये विश्वसनीयता व वैधता यांच्या विश्लेषणाच्या महत्वाची चर्चा करा.
- (e) कार्य-मूल्यमापन समष्टी/संरचनेविषयी गैर-समज कोणते ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (a) कर्मचारी मानसशास्त्राचा अर्थ व कार्य लिहा. कर्मचारी मानसशास्त्राच्या संरचना-दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- (b) व्यवस्थापक निवडीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध साधनांचे स्पष्टीकरण करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3608]-9

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PSYCHOLOGY

(EP-550 : Counselling : Process and Assessment)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt all the *Four* questions.

(ii) Marks for each question are given on the right of each question.

1. Answer any *seven* of the following in about **20** words each : [14]

- (a) What is non-verbal behaviour ?
- (b) Define concreteness in thought.
- (c) State any *four* ethical principles of counselling.
- (d) Name the sub-tests of Culture Fair Intelligence Test by Cattell.
- (e) What are the process goals of counselling ?
- (f) What are the intermediate goals of counselling ?
- (g) What is play therapy ?
- (h) What is the purpose of writing a case study ?
- (i) Define paralinguistic.
- (j) Name the *four* motor skills assessed by BSID II.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following in about **50** words each : [8]
- (a) Describe the nature of job analysis questionnaires.
 - (b) Describe the process of counselling relationship.
 - (c) Explain in brief the listening skills in counselling.
 - (d) What are the clients responses to the termination stage ?

3. Answer any *three* of the following in **150** words each : [18]
- (a) Describe in brief the stages of counselling process.
 - (b) Explain the importance of problem solving approach as a techniques of counselling.
 - (c) Describe interview as a methods of behavioural assessment.
 - (d) What are the elements of clients file ? Explain how clients records enhance the counselling.
 - (e) Describe monitoring method as used in behavioural assessment.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]
- (a) Define counselling and its nature. Explain the characteristics of effective counsellors.
 - (b) State the measures of personality assessment.

Describe NEO-PI and 16 PF.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व चार प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणतेही सात प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 20 शब्दांत) : [14]

- (a) अभाषिक वर्तन म्हणजे काय ?
- (b) 'ठाम विचार' (concreteness in thought) ची व्याख्या द्या.
- (c) समुपदेशनाची कोणतेही चार नैतिक तत्वे सांगा.
- (d) कॅटेलच्या संस्कृती न्याय बुद्धीमत्ता चाचणीतील उपचाचण्याची नावे सांगा.
- (e) समुपदेशनाची प्रक्रिया ध्येय कोणती आहेत ?
- (f) समुपदेशनाची माध्यमिक ध्येये कोणती ?
- (g) खेळ उपचार तंत्रे म्हणजे काय ?
- (h) व्यक्ती अभ्यास (case study) लिहण्याचा हेतू सांगा.
- (i) पराभाषिक (paralinguistic) ची व्याख्या द्या.
- (j) BSID II द्वारे मोजली जाणारी चार कारक कौशल्य लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत) : [8]

- (a) कार्य-विश्लेषण प्रश्नावलीच्या स्वरूपाचे वर्णन करा.
- (b) समुपदेशन संबंधाबाबतच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- (c) समुपदेशनातील ऐकण्याच्या कौशल्याचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- (d) समुपदेशनात अंतिम आवस्थेमध्ये सल्लार्थीच्या प्रतिक्रिया काय असतात ?

3. पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दांपर्यंत) : [18]

- (a) समुपदेशन प्रक्रियेतील आवस्थाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- (b) 'समस्या परिहार' दृष्टीकोणाचे एक समुपदेशन तंत्र म्हणून महत्त्व स्पष्ट करा.
- (c) वर्तन गुणमापनाची एक पद्धत म्हणून मुलाखतीचे वर्णन करा.
- (d) सल्लार्थीच्या फाईलमध्ये कोणते घटक असावेत ? सल्लार्थीचे अहवाल (Reports) समुपदेशन प्रक्रियेची गुणवत्ता कशी वाढवितात ?
- (e) वर्तनविषयक मुल्यमापनात वापरली जाणारी 'जागृतता' (Monitoring) पद्धतीचे वर्णन करा.

4. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांपर्यंत) : [20]

- (a) समुपदेशनाची व्याख्या व स्वरूप सांगा. चांगल्या समुपदेशकांची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (b) व्यक्तीमत्त्व मुल्यांकनासाठी वापरली जाणारी मापके कोणती ? NEO-PI आणि 16 PF चे वर्णन करा.